

Віталій КІМ

аспірант за освітньо-науковою програмою «Менеджмент»

НУК імені адмірала Макарова

Науковий керівник – д-р екон. наук, доцент, професор

кафедри менеджменту НУК імені адмірала Макарова

Марина ВОЛОСЮК

СОЦІАЛЬНА ЛІЦЕНЗІЯ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ТРАНСФОРМАЦІЇ МОРЕГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Стратегічне відновлення морегосподарського комплексу України, зокрема в Миколаївському регіоні, вимагає не лише мобілізації фінансових ресурсів та впровадження інноваційних цифрових технологій, а й якісної перебудови взаємовідносин між бізнесом, владою та громадою. У контексті євроінтеграційних процесів ключовим бар'єром на шляху трансформації стає не стільки технічний дефіцит, скільки інституційна неготовність традиційних моделей управління до забезпечення соціальної інклюзивності. Для подолання цих викликів пропонується впровадження соціально-інтеграційного інструментарію, спрямованого на формування нової управлінської культури та легітимізацію діяльності сектору через механізм «соціальної ліцензії на діяльність».

Як інструмент мінімізації соціально-політичних ризиків, соціальна ліцензія на діяльність виступає неформальним регулятором, що доповнює державне законодавство. Цей інструмент, який виник у видобувній галузі як «метафора здатності громади впливати на долю індустріальних проєктів одночасно з державними регуляторами» [1], наразі трансформувалася у повноцінний інструмент стратегічного управління.

У морському секторі, за визначенням К. Kelly, G.T. Pecl, A. Fleming [2], соціальна ліцензія на діяльність розглядається як «неформальне, мовчазне схвалення суспільством права бізнесу на експлуатацію морських ресурсів» [2]. Попри відсутність юридичної сили, такий соціальний контракт є вкрай важливим для стабільності

сектору, оскільки ігнорування інтересів громади призводить до високих репутаційних та фінансових втрат. Концепція «соціальної ліцензії на діяльність» ґрунтується на «доктрині суспільної довіри» [3], яка визнає морські акваторії суспільним надбанням, щодо якого «уряд несе фідучіарні обов'язки (обов'язки довіреної особи) перед нинішнім та майбутніми поколіннями» [3]. Отже, участь громадськості в управлінні морським середовищем є не просто формальністю, а механізмом забезпечення соціальної легітимності та екологічної стійкості сектору.

Активне громадське обговорення та інклюзивність стають методами підтримки «соціальної ліцензії на діяльність» для бізнесу, водночас підкріплюючи авторитет органів влади. Практичним втіленням такої взаємодії та найкращим видом інформованої згоди громади вважаємо модель просторово-часового співіснування в прибережних громадах.

Слід зауважити, що інтенсивний розвиток морської інфраструктури, орієнтований суто на техніко-економічні показники, несе ризик соціального виключення місцевих громад. Як зазначають G.V. Mutiarani, S. Gotama [4], «обмеження фізичного доступу до морських ресурсів та трансформація прибережного середовища без урахування соціального контексту призводять до деградації традиційних засобів існування та посилення соціальної напруги» [4].

У цьому зв'язку модель просторово-часового співіснування виступає інструментом запобігання соціальному виключенню. Вона дозволяє реалізувати концепцію інтегрованого управління прибережними зонами (ICZM) не лише через технічні обмеження, а через створення багатофункціональних просторів, де інтереси промислового розвитку морегосподарського комплексу та права громади на доступ до морського середовища гармонійно поєднуються. Модель співіснування базується на динамічному підході, що включає два виміри:

1. Просторовий вимір

Передбачає відмову від концепції закритих індустріальних анклавів на користь створення багатофункціональних зон, де

промислові потужності морегосподарського комплексу інтегруються у місцеве середовище через розбудову об'єктів морського туризму (локальної марикультури, морської гастрономічної автентики), яхтингу (у т.ч. шкіл яхтового дизайну та безпекової морської інженерії для підлітків) та креативних індустрій (арт-хабів, інтерактивних музейних просторів, морських арт-резиденцій тощо).

2. Часовий вимір

Передбачає запровадження гнучкого графіку експлуатації активів морегосподарського комплексу, за якого об'єкти з циклічним або нерівномірним навантаженням у періоди «технологічних вікон» чи вихідних днів трансформуються у доступні простори для проведення міських культурних подій, фестивалів та рекреації.

Варто наголосити, що модель просторово-часового співіснування виходить за межі взаємодії «грумада-порт» та є універсальним інструментом інтеграції різних морських секторів. Вона дозволяє гармонізувати розвиток офшорної енергетики, марикультури, морського туризму та наукових досліджень на єдиній акваторії, що мінімізує ризики соціального виключення та максимізує економічну цінність кожного квадратного метра акваторії.

Таким чином, перехід до моделі просторово-часового співіснування є не лише вимогою соціальної справедливості, а й стратегічною передумовою успішної євроінтеграції морегосподарського комплексу України. У контексті повоєнного відновлення такий підхід дозволяє перетворити пошкоджені індустріальні ландшафти на інклюзивні екосистеми, що відповідають високим стандартам сталого розвитку ЄС.

Список використаних джерел:

1. Voyer M., Gladstone W., Goodall H. (2015). Obtaining a social licence for MPAs – influences on social acceptability. *Marine Policy*. Volume 51, January 2015, Pages 260-266. DOI: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0308597X14002371>

2. Kelly K., Pecl G.T., Fleming A. (2017). Social licence in the marine sector: A review of understanding and application. *Marine Policy*. Volume 81, July 2017, Pages 21-28. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2017.03.005>
3. Uffman-Kirsch L.B., Richardson B.J., van Putten E.I. (2020). A New Paradigm for Social License as a Path to Marine Sustainability. *Front. Mar. Sci.* 7:571373. DOI: <https://doi.org/10.3389/fmars.2020.571373>
4. Mutiarani G.V., Gotama C. (2026). Maritime Industry Development and Social Exclusion of Local Communities in Coastal Areas. *Journal of Economic Growth and Development Review*. Vol 3(1). March 2026. DOI: <https://doi.org/10.62012/jegar.vi.34>